

Key words: information and communication technologies, interior design, professional training.

Стаття надійшла до редакції 26.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – канд. пед. наук, доц. Пономарьова О. М.

УДК 677.027.562.8:[378.011.3-057:687.1]

О. О. Гоголева

ХУДОЖНИЙ РОЗПИС ТКАНИН У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ХУДОЖНИКА-МОДЕЛЬЄРА ОДЯГУ

В процесі навчання у ВНЗ студенти спеціальності «художнє моделювання одягу» вивчають безліч спеціальних дисциплін, що надають уявлення про побудову фігури людини (анатомія), про закони композиції (основи композиції), про закони перспективи (перспектива), дозволяють опанувати основами академічного малювання об'єктів у просторі (рисунок). Все це вкрай важливо в освіті художника-модельєра. Але серед навчальних дисциплін є ще одна, що допомагає майбутнім фахівцям стати професіоналами своєї справи – це художній розпис тканин.

Аналіз досліджень і публікацій показав, що існує ряд наукових досліджень та публікацій з проблеми викладання художнього розпису тканин у ВНЗ. Публікації з теми ХРТ є у таких авторів, як Т. Раффлс, І. Алпатова, Ш. Дуглас, В. Козлов, Т. Гурьева, Р. Гільман, Р. Робінсон, А. Жолобчук та ін.

«В 1817 году была опубликована книга Томаса Раффлса «История Явы», которая до сих пор считается наиболее авторитетным и полным описанием методов и образцов батика, одним из наиболее надежных справочников» [1, с. 11].

У наш час публікується безліч журналів, буклетів з описами одного, двох та більше різновидів розпису тканин [2, 3].

Найбільш цікавими є наукові дослідження Рімми Гільман, доктора педагогічних наук, професора, завідуючої кафедрою декоративно-прикладного мистецтва у ВНЗ, що викладає дисципліну «художній розпис тканин» студентам художньо-графічних факультетів вищих навчальних закладів Росії.

Але ми не знайшли публікацій, присвячених художньому розпису тканин, адресованих саме майбутнім фахівцям художнього моделювання одягу. Ми вважаємо, що ця тема висвітлюється недостатньо.

Метою статті є вдосконалення професійної підготовки художника-модельєра одягу за допомогою такої навчальної дисципліни, як «Художній розпис тканин».

«Ткани, одежда играют в жизни человека не только утилитарную роль, но и эмоциональную, эстетическую. Искусство украшать ткани пришло к нам из глубины веков, а крашение и набойка тканей являются одним из самых древних ремесел. Родиной их считают Китай и Индию, где еще за 4 тыс. лет до нашей эры применяли для этого природные красители растительного и животного происхождения» [4, с. 3].

В Україні та Росії були і є майстри цього виду декоративно-прикладного мистецтва. Але в нашій країні розквіт художнього розпису тканини припадає лише на XVI - XVII ст. ст.

Найбільш відомими художниками з текстилю є Л. Маяковська – художник-технолог (20-ті роки XX ст.) – аерографія, Н. Щеглова – сухий пензель, С. Заславська – декоративна тканина (60-ті роки), В. Армант та Н. Кірсанова – орнамент, Н. Жовтіс – декоративне панно (промисловий текстиль, хустки), Ф. Лейбович – панно (гарячий батік), І. Бальчіконіс – монументальне панно (першовідкривач), І. Трофимова – художній текстиль (вивчає традиції, гарячий батік).

«Ручная роспись тканей является разновидностью художественного текстиля, который, в свою очередь, представляет немаловажный раздел декоративно-прикладного искусства. Этот вид прикладного искусства имеет глубокие народные корни и традиции, дошедшие до сегодняшних дней. Современные художники по текстилю с глубоким уважением относятся к прошлому этого искусства, постоянно черпая из него творческие замыслы, что и обуславливает появление новых технологий на основе использования традиций древней росписи тканей. Изучить историю развития ручной росписи тканей можно на следующих моментах:

1. Искусство крашения шелковых тканей;
2. Искусство ручной набойки на Руси;
3. Текстильный авангард;
4. Текстильное панно и батиковые композиции» [5, с. 5].

Посібник Р. Гільман призначено для студентів спеціальності «Декоративно-прикладне мистецтво та народні промисли», які вивчають теорію та займаються розписом тканин на практиці всі 5 років навчання у ВНЗ.

Художній розпис тканини використовується в масових і одиничних (авторських) виробках (парео, скатертини, штори, краватки, шийні і головні хустки, одяг і елементи одягу).

«Способы этой росписи не имеют своих определенных художественных традиций. Работая в этой отрасли художники постоянно совершенствуют методы ручной росписи, изыскивая все новые художественные приемы» [4, с. 3].

Художній розпис тканин можна віднести як до образотворчого, так і до декоративно-прикладного мистецтва, тому як існують техніки розпису «по сирому», «вільний розпис», «розпис по ґрунту» (як в акварельному живопису), так і орнаментальні композиції «графаретне набризкування», «графаретний друк», (близькі за темою до декоративно-прикладного мистецтва), аерографія, сухий пензель, декоративне панно, монументальне панно, гарячий та холодний батік, акварельна техніка вільного розпису тканини, сольова техніка та інші.

Але величезна кількість видів розпису тканин змушує нас виділити такі, що широко використовуються, найбільш значимі, затребувані саме в одязі різновиди ХРТ для обрання тем лабораторних та лекційних занять з даної дисципліни.

Студенти спеціальності «художнє моделювання одягу» ЛНУ імені Тараса Шевченка вивчають цю дисципліну на 3-му курсі (5 і 6 семестри). Навчальний план спеціальності передбачає для ХРТ 108 годин. З них лекцій – 20, лабораторних занять – 28, завдань для самостійного вивчення – 60.

Метою викладання цієї дисципліни є здобуття студентами знань та умінь у користуванні сучасними інструментами і матеріалами для художнього розпису тканин, наявними в продажу. Завдання викладача - зацікавити студентів-дизайнерів (модельєрів) одягу казковим світом батіка, навчити їх мислити творчо, креативно. Завдання студентів – можливо, «знайти себе» в цьому виді декоративно-прикладного мистецтва; застосувати одержані знання, уміння та навички в своїй професійній діяльності; теоретично вивчити та практично оволодіти всіма різновидами розпису тканин.

Виходячи з мети дисципліни, часу, відведеного на її вивчення, матеріальних можливостей студентів, ми склали список тем, які, на наш погляд, повинні бути обов'язковими в ході вивчення ХРТ .

1. Історія та різновиди художнього розпису тканин.
2. Інструменти та матеріали, основні способи фарбування тканин.
3. Техніка безпеки при роботі з фарбниками та резервами.
4. Вільний розпис.
5. Акварельна техніка вільного розпису тканин.
6. «Вузликів» техніка фарбування тканин.
7. «Зашивання», особливості технології.
8. «Сольова» техніка фарбування тканин.
9. Холодний батік.
10. Штемпельна та графаретна техніка ХРТ.
11. Техніка «кракле».
12. Гарячий батік.
13. Текстиль країн Сходу: Японія, Китай, Індія.

Африканські та єгипетські мотиви у художньому розпису тканин. Особливості гамми кольорів та орнаменту. Текстиль країн Європи. Модерн у текстилі XIX – XX ст. ст.

14. Виконання творчої роботи.

15. Написання рефератів.

Усі інші теми цілком можна виконувати вдома самостійно, консультуючись з викладачем впродовж виконання завдань.

Отже, вважаємо, що теми, пропонувані нами для вивчення студентами спеціальності «художнє моделювання одягу», найбільш повно дають уявлення про види розпису тканини саме в одязі; про способи нанесення барвників та резервів на тканину; про особливості розпису тканин, колірної гами, про орнаменти, рапорти та про інші образотворчі елементи декоративно-прикладного мистецтва різних країн світу. Вивчивши теорію і оволодівши навичками в розпису тканин, студенти зможуть застосовувати отримані знання та вміння в розробці нових художніх образів, при створенні колекцій одягу. Ми вважаємо, що дисципліна «художній розпис тканин» має посісти гідне місце в професійній підготовці майбутніх фахівців з художнього моделювання одягу.

Список використаної літератури

1. Робинсон Р. Искусство батика: техники и образцы / пер. с англ. М. : Издательство «Ниола-Пресс», 2007. – 96 с.: ил. **2. Валентина. Роспись по шелку:** красочные иллюстрации и подробные описания художественных приемов росписи по шелку. – М. : журн. издат. дома ОВА-ПРЕСС, 1995. – № 1. – 47 с. **3. Валентина. Роспись по шелку:** техника гутта. – М. : журн. издат. дома ОВА-ПРЕСС, 1994. – № 1(2). – 15 с. **4. Жолобук А. Я.** Подарки из батика / А. Я. Жолобук. – М. : ООО „Издательство АСТ” ; Донецк : „Сталкер”, 2004. – 78 с. **5. Гильман Р. А.** Художественная роспись тканей : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Р. А. Гильман. – М. : Гуманит. издат. центр ВЛАДОС, 2003. – 160 с.

Гоголева О. О. Художній розпис тканин у професійній підготовці художника-модельєра одягу

Статтю присвячено актуальним проблемам викладання ХРТ студентам, які навчаються за спеціальністю «Художнє моделювання одягу» у ВНЗ. Стаття адресована викладачам образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, які займаються професійною підготовкою художників – модельєрів одягу.

Ключові слова: Художній розпис тканин, батік, резерв, різновиди художнього розпису текстилю.

Гоголева О. А. Художественная роспись тканей в профессиональной подготовке художника-модельера одежды

Статья посвящена актуальным проблемам преподавания ХРТ студентам, обучающимся по специальности «Художественное моделирование одежды» в ВУЗ. Статья адресована преподавателям изобразительного и декоративно-прикладного искусства, которые занимаются профессиональной подготовкой художников-модельеров одежды.

Ключевые слова: Художественная роспись тканей, батик, резерв, разновидности художественной росписи текстиля.

Gogoleva O. A. Art List of Tissues in the Training of the Artist-Designer Clothes

Article is devoted to the problems of teaching students the art of painting fabric, students majoring in «artistic fashion design» in high school. It is addressed to teachers of fine and decorative arts, which engaged in training designers. A huge variety of painting fabrics makes us distinguish these types of art painting fabrics, which are widely used, the most significant, it is claimed in the clothes, to select those laboratory (hot and cold batik painting on the ground, free painting, salt technique of painting fabrics, knot dyeing and bleaching, stitching, stenciling spraying and screen printing, etc.) and lectures (tools and materials for the art of painting fabric, history and variety art painted fabrics, especially colors and ornaments painted in Europe, Africa, Asia, East, etc.) training in the discipline. The choice was dictated by employment characteristics of compounds and dyes reserving it for clothes. Authoring program discipline art painting fabric was based on the experience of well-known artists and educators - R. Robinson, A. Zholobuk, R. Gilman.

The article also has a research and analysis of publications on the teaching of art painting fabric in different institutions and in different specialties.

Key words: Art painting fabrics, batik, reserve, variety of artistic painting textiles.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – канд. пед. наук, доц. Пономарьова О. М.